

عنوان مقاله:

حکایات مشایخ در منظومه های صوفیانه فارسی

محل انتشار:

دوفصلنامه زبان و ادب فارسی، دوره 76، شماره 248 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

سالومه صیاد راجبی - گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد آستارا، دانشگاه آزاد اسلامی، آستارا، ایران

محمد ابراهیم پور نمین - گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد آستارا، دانشگاه آزاد اسلامی، آستارا، ایران.

خسرو جلیلی کهنه شهری - گروه زبان و ادبیات فارسی، واحد آستارا، دانشگاه آزاد اسلامی، آستارا، ایران

خلاصه مقاله:

ادبیات صوفیه در دو صورت منثور و منظوم آن، بخشی بزرگ و مهم از ادبیات فارسی است با گونه ها و زیرگونه های متنوعی چون دستینه ها و آثار منثور و منظوم تعلیمی و نیز آثار خلاقه ای که گزارش گر لحظات شور و اشراق صوفی در زبانی غنایی با رمزی (سمبلیک) است. یکی از مواد اصلی و مشترک در میان تقریباً تمامی این انواع گوناگون، نقل «حکایات» و «اقوال» مشایخ صوفی است. این پژوهش کوششی است برای ارائه تصویری دقیق و مستند از کم و کیف بازتاب «حکایات» (و نه اقوال) مشایخ صوفی در مهم ترین منظومه های تعلیمی صوفیانه فارسی شامل حدیقه الحقیقه سنایی، مثنوی معنوی مولانا، و هفت اورنگ جامی. نتایج این پژوهش نشان می دهد از مجموع ۳۰۰ حکایت منقول در مجموع این آثار، گذشته از حکایات منسوب به پیران ناشناس (۴۷ حکایت)، که بالاترین میزان حکایات را تشکیل می دهد، بیشترین حکایت ها به ترتیب مربوط به بایزید (با ۲۴ مورد)، ابوسعید ابوالخیر (با ۲۱ مورد) و شبلی (با ۲۰ حکایت) است. همچنین حدود یک چهارم از مجموع کل حکایات، «حکایات کرامات» اند و مضمون بقیه حکایات، تعلیم معارف و مفاهیم صوفیانه است. گفتنی است در نگاهی تاریخی و تطبیقی، به روشنی می توان افزایش توجه به نقل حکایات کرامات را در فاصله سنایی تا مولانا دید؛ چنان که در حدیقه الحقیقه، هیچ حکایت کرامتی نقل نشده اما از میان ۲۶ حکایت منقول در دفاتر ششگانه مثنوی مولانا، ۱۵ حکایت، (یعنی حدود ۶۰ درصد حکایات) کرامت محور است. در نهایت نیز می توان مجموع منظومه های صوفیانه فارسی را در مقایسه با انواعی همچون تذکره ها و اولیاناها و نیز عده ای از دستینه های کهن عربی، برخوردار از توجه کمتری به حکایات کرامات تلقی کرد.

کلمات کلیدی:

ادبیات تصوف، منظومه های صوفیانه فارسی، حکایات مشایخ، «کرامت»

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1923328>

